

Engelin Resmi

Engelli olup olmadığımı söylemeyeceğim çünkü bu sorunun bir cevabı olmadığını keşfettim. Tek söyleyebileceğim, “engel”in ne olduğunu bulmaya çalışıyor olmamdır. Ben bir ressamım. Çoğu ressamın kariyerinde bir noktadan sonra başına geldiği gibi, ben de kafayı bir konuya takmış durumdayım: Resimlerimde “engel”in tam olarak ne olduğunu anlamaya ve bunu en doğru şekilde yansıtmaya çalışıyorum. Atölyem şimdiden yüzlerce tabloyla dolu ama hala nihai cevabı bulabilmiş değilim. Ve böylesine derine dalmışken, sonuca ulaşmadan bırakmam imkansız.

Kör bir adam resmediyorum. Etrafını görmüyor. Karanlığın bizzat kendisini bile göremiyor. Bu bir engel mi? Gören bir adama kıyasla, bu bir engeldir. Peki ya adamın görmeye ihtiyacı yoksa? Dokunarak işlerini hallediyor, bastonuyla yolunu buluyor, günlük rutin işlerini eksiksiz yerine getirebiliyorsa? Yani engelini aşabiliyorsa? O halde zorlaştırmalıyım. Benim kör adamım, görmeye ihtiyacı olan biri olmalı. İşte o zaman körlük bir engel olabilir onun için. Kör adamımı bir ressam yapıyorum. Eline fırça ve palet, önüne şövale ve tual koyuyorum. Merak ediyorum, takılacak mı acaba engelle? Ve yine başarısız oluyorum, yine engeli bulamıyorum çünkü bir mucize gerçekleşiyor. Kör adam resim yapıyor. “Kör adam nasıl resim yapabilir?” diye soruyorum ve cevabı kendiliğinden geliyor: “Kimsenin görmediğini resmeder.”. Aman tanrım! Engel şöyle dursun, kör ressamım körlüğünü bir avantaj olarak kullanıyor. Ah! Onun çizdiklerini çizebilmek için nice ressam gözlerini feda ederdi! Şimdi kim burada engelli? Kör adam mı, yoksa kör adamın gördüklerini göremeyen diğer ressamlar mı?

Bu tabloyu da diğerlerinin yanına bırakıyor ve yeni bir tanesine başlıyorum. Bir zihinsel engelli resmediyorum bu defa. Engeli her şeyin başlangıç noktasına, merkeze, zihne yerleştirirsem başarılı olur muyum? Deniyorum. Zihinsel engelli adamım, kendi iç dünyasında yaşıyor ve çok mutlu. Etrafında olup bitenleri herkes gibi değil, kendine göre algılıyor, kendi gerçekliğini yaşıyor. Bu bir engel mi? Hangi gerçekliğin doğru hangisinin yanlış olduğuna nasıl karar verebiliriz? Çoğunluğun dünyayı algılayış biçimini normal kabul etmek doğru mu? Neden bu adamı kendi dünyasından çekip çıkarmalı ve yabancıyı olduğu başka bir dünyaya atmalı?

Başka bir resim yapıyorum, bacakları tutmayan bir adam. Koşamıyor, zıplayamıyor. Ama biliyor muyuz ki koşmak, zıplamak istiyor? Bacakları tutmayan adamım bunlara ihtiyaç duymuyor. Yükseklik korkusu olan bir adam, hayatı boyunca hiç yüksek bir yerde bulunmazsa bu sorunu asla ortaya çıkmaz, kendisinin bile bilmediği bir sır olarak içinde saklı durur. Ancak yüksek bir yere çıktığında bunu farkeder. Benim adamım da, koşmasını, zıplamasını gerektirecek bir hayat yaşamıyor. Engelle takılmıyor o da. Engel yolun ortasında duruyorsa, o tekerlekli sandalyesiyle onun yanından geçiyor.

Sağır bir adam resmediyorum. Sesleri duymuyor. Ama sesleri duymayan adam, sesin ötesindeki şeyleri, ritmi, titreşimi duyuyor, sesi duymuyor ama sesin kendisini hissediyor! Bu durumda o mu engelli, yoksa sesi sadece duyabilen, onun gibi benliğinde hissedemeyen diğerleri mi? Ludwig van Beethoven geliyor aklıma. O meşhur sağır müzisyen miydi engelli olan, yoksa onun bestelerinin yanına bile yaklaşamayan rakipleri mi? Burada da bir engel göremiyorum. Neye ne açıdan bakılması gerektiği iyice belirsizleşiyor. Burada da engeli bulamıyorum.

Bu sefer birçok engeli bir araya getirmeyi deniyorum. Mesela, kör, sağır, kambur, topal ve zihinsel engelli bir adam resmediyorum. Bunca engel bir araya gelince gerçek anlamda tek bir engel oluşturabilirler mi? Sonra Victor Hugo’yu düşünüyorum. Ve yazdığı “Notre-Dame de Paris” romanındaki baş karakter Quasimodo’yu. Quasiomo da benim resmettiğim adam gibi kör, sağır, kambur, topal ve zihinsel engelliydi. Am Victor Hugo’ya göre, o bir engelli değil, aklındaki kusursuz insan imgesinin ta kendisiydi! Gotik sanatının, gotik mimariyle inşa edilmiş dev yapıların çatılarındaki gargoye heykellerinin canlanmış, insan suretine bürünmüş haliydi Quasimodo. Victor

Hugo, bir sanatı bir insanla özdeşleştirmişti, bu adam bir engelli değil, bir sanat eseri idi ona göre. Engeli bulmakta en ümitli olduğum çalışmamı, sonuçtan en uzak olarak tamamladım.

Engelli olup olmadığımı söylemeyeceğim çünkü bu sorunun bir cevabı yok demiştim. Anladım ki, bizzat engelin ne olup olmadığının da cevabını bulamıyorum. Tüm çalışmalarımın sonu, atölyemi dolduran yüzlerce resimden sonra bir yere varamamıştım. Yüzlerce tabloda oluşmuş yığına bakarken dehşetle gerçeği fark ettim. Sonunda kafama dank etmişti! Engel, siz onu aşmazsanız vardır! Ben ise her resimimde, resmettiğim her engellide, her türlü engeli aşmış, resmettiklerime de aştırmıştım. Tüm olay bakış açısı farkında bitiyordu. Bir açıdan bakıldığında engel gibi görünen şey, başka bir açıdan bakıldığında engel olmaktan çıkıyor, hatta ve hatta kimi durumlarda avantaja bile dönüşüyordu! Artık rahatlamıştım. Engelin ne olduğunu bulmaktan daha çetin bir işi başarmıştım: engel diye bir şeyin olmadığını keşfetmiştim. Elbette biz kendi kendimize yaratmadıkça.

Bu yüzlerce resmi yaptığım süreçte, her şeyin, tüm algımızın göreceli olduğunu keşfettim. Engel konusuna belli bir açıdan bakmak, engeli yaratan şeyin bizzat kendisi. Evrensel bir anlayışla, tüm açılardan bakıldığında, ortada hiçbir zaman, hiçbir engel olmuyor. Her şeyi kafamızda yaratıyoruz, engele de ya kafamızda takılıyoruz ya da kafamızda aşıyoruz.

Tüm resimlerimi bir araya getirdiğim bir sergi açtım ve sergiyi engellilere adadım, engelliler, daha doğrusu belli bir bakış açısına göre engelli olarak nitelendirilenler geldiler ve gezdiler sergimi. O yüzlerce kişilik kalabalığa baktığımda bir tane bile engelli göremedim. Sadece ortada duran engeller ve onları aşan insanlar gördüm...